

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

12 päivänä tammikuuta 2023*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kilpailu – Määräävän markkina-aseman väärinkäyttö – Säännöt, joita sovelletaan jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin kilpailuoikeuden säännösten rikkomisen johdosta kansallisen lainsäädännön nojalla nostettuihin vahingonkorvauskanteisiin – Direktiivi 2014/104/EU – 5 ja 6 artikla – Todisteiden esittäminen – Kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon sisältyvät todisteet – Euroopan komissiossa vireillä oleva kilpailusääntöjen rikkomista koskeva menettely – Kansallinen oikeudenkäynti, joka koskee samaan rikkomiseen perustuvaa vahingonkorvauskannetta – Todisteiden esittämistä koskevat edellytykset

Asiassa C-57/21,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Nejvyšší soud (ylin tuomioistuin, Tšekki) on esittänyt 16.12.2020 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 1.2.2021, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

RegioJet a.s.

vastaan

České dráhy a.s.,

ja jossa asian käsittelyyn osallistuu:

Tšekin tasavalta, Ministerstvo dopravy,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Prechal sekä tuomarit M. L. Arastey Sahún, F. Biltgen, N. Wahl (esittelevä tuomari) ja J. Passer,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 3.2.2022 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– RegioJet a.s., edustajanaan O. Doležal, advokát,

* Oikeudenkäyntikieli: tšekki.

- České dráhy a.s., edustajinaan J. Kindl, S. Mikeš ja K. Muzikář, advokáti,
- Kreikan hallitus, asiamiehenään K. Boskovits,
- Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajanaan F. Sclafani, avvocato dello Stato,
- Euroopan komissio, asiamiehinään B. Ernst, P. Němečková ja C. Zois,

kuultuaan julkisasiamiehen 5.5.2022 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tietyistä säännöistä, joita sovelletaan jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin kilpailuoikeuden säännösten rikkomisen johdosta kansallisen lainsäädännön nojalla nostettuihin vahingonkorvauskanteisiin, 26.11.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/104/EU (EUVL 2014, L 349, s. 1) 5 artiklan 1 ja 4 kohdan, 6 artiklan 5 kohdan a alakohdan ja 6 artiklan 7 ja 9 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat yhtäältä RegioJet a.s. ja toisaalta České dráhy a.s. ja joka koskee todisteiden saataville asettamista koskevaa pyyntöä, jonka RegioJet on esittänyt České dráhyn kilpailuvastaisista toimista sille väitetysti aiheutuneen vahingon korvaamista koskevan kanteen yhteydessä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Asetus (EY) N:o 1/2003

- 3 [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) johdanto-osan 7 ja 21 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(7) Kansallisilla tuomioistuimilla on olennainen tehtävä [unionin] kilpailusääntöjen soveltamisessa. Tuomioistuimet turvaavat [unionin] oikeuteen perustuvat yksilön oikeudet ratkaisemalla henkilöiden välisiä riita-asioita esimerkiksi määräämällä vahingonkorvauksia rikkomisesta vahinkoa kärsineille. Kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on täydentää tältä osin jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten toimintaa. On siis sallittava se, että tuomioistuimet soveltavat [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklaa täysimääräisesti.

– –

- (21) Kilpailusääntöjen johdonmukainen soveltaminen edellyttää myös jäsenvaltioiden tuomioistuinten ja [Euroopan] komission välisten yhteistyöjärjestelyjen luomista. Tämä koskee kaikkia jäsenvaltioiden tuomioistuimia, jotka soveltavat [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklaa, riippumatta siitä, soveltavatko ne niitä yksityisten asianosaisten välisissä oikeudenkäynneissä julkisina täytäntöönpanoviranomaisina vai muutoksenhakutuomioistuimina. Kansallisille tuomioistuimille olisi annettava mahdollisuus pyytää komissiolta tietoja tai lausuntoja [unionin] kilpailuoikeuden soveltamisesta. – –”
- 4 Tämän asetuksen 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Todistustaakka”, säädetään seuraavaa:
”Kaikissa [SEUT 101 ja SEUT 102] artiklan soveltamismenettelyissä kansallisella ja [unionin] tasolla [SEUT 101] artiklan 1 kohdan tai [SEUT 102] artiklan määräysten rikkomista koskeva todistustaakka kuuluu osapuolelle tai viranomaiselle, joka väittää määräyksiä rikottavan. – –”
- 5 Kyseisen asetuksen 5 artiklan sanamuoto on seuraava:
”Jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisilla on toimivalta soveltaa [SEUT 101 ja SEUT 102 artiklaa] yksittäisissä asioissa. Toimiessaan omasta aloitteestaan tai kantelun perusteella ne voivat tässä tarkoituksessa tehdä seuraavat päätökset:
- vaatia lopettamaan rikkomisen,
 - määrätä välitoimenpiteitä,
 - hyväksyä sitoumuksia,
 - määrätä sakkoja, uhkasakkoja taikka muita niiden kansallisessa lainsäädännössä säädettyjä seuraamuksia.
- Jos viranomaiset katsovat hallussaan olevien tietojen perusteella, että kiellon edellyttämät perusteet eivät täyty, ne voivat myös päättää, ettei niiden ole syytä toteuttaa toimenpiteitä.”
- 6 Saman asetuksen III luku koskee päätöksiä, jotka komissio tekee SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan nojalla. Näitä päätöksiä voivat olla rikkomisen toteaminen ja lopettaminen (7 artikla), välitoimenpiteiden toteuttaminen (8 artikla), päätökset, joilla sitoumusten noudattaminen määrätään velvoittavaksi (9 artikla,) ja SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan soveltamatta jättämisen toteaminen (10 artikla).
- 7 Asetuksen N:o 1/2003 11 artiklan, jonka otsikko on ”Komission ja jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten välinen yhteistyö”, 1 ja 6 kohdassa säädetään seuraavaa:
”1. Komissio ja jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset soveltavat [unionin] kilpailusääntöjä tiiviissä yhteistyössä.
– –
6. Kun komissio aloittaa III luvun nojalla tehtävään päätökseen tähtäävän menettelyn, jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset menettävät toimivaltansa [SEUT 101 ja SEUT 102] artiklan määräysten soveltamiseen. Jos jäsenvaltion kilpailuviranomainen käsittelee jo asiaa, komissio aloittaa menettelyn vasta neuvoteltuaan kyseisen kansallisen kilpailuviranomaisen kanssa.”

- 8 Tämän asetuksen 16 artiklassa, jonka otsikko on ”[Unionin] kilpailuoikeuden yhtenäinen soveltaminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Kun kansalliset tuomioistuimet antavat ratkaisuja [SEUT 101] tai [SEUT 102] artiklan nojalla sopimuksista, päätöksistä tai menettelytavoista, joista komissio on jo tehnyt päätöksen, ne eivät voi tehdä päätöksiä, jotka olisivat ristiriidassa komission tekemän päätöksen kanssa. Niiden on myös vältettävä tekemästä päätöksiä, jotka olisivat ristiriidassa päätöksen kanssa, jota komissio harkitsee jo käynnistämässään menettelyssä. Kansallinen tuomioistuin voi tässä tarkoituksessa arvioida, onko sen käsittely keskeytettävä. Tämä velvoite ei vaikuta [SEUT 267] artiklan mukaisiin oikeuksiin ja velvoitteisiin.

2. Kun jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset antavat [SEUT 101] tai [SEUT 102] artiklan nojalla ratkaisuja sopimuksista, päätöksistä tai menettelytavoista, joista komissio on jo tehnyt päätöksen, ne eivät voi tehdä päätöksiä, jotka olisivat ristiriidassa komission tekemän päätöksen kanssa.”

Asetus (EY) N:o 773/2004

- 9 [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklan mukaisten komission menettelyjen kulusta 7.4.2004 annetun komission asetuksen (EY) N:o 773/2004 (EUVL 2004, L 123, s. 18), sellaisena kuin se on muutettuna 30.6.2008 annetulla komission asetuksella (EY) N:o 622/2008 (EUVL 2008, L 171, s. 3), 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Komissio voi päättää päätöksen tekemiseksi tähtävän menettelyn aloittamisesta asetuksen (EY) N:o 1/2003 III luvun mukaisesti milloin tahansa, mutta viimeistään sinä päivänä, jona se esittää mainitun asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua ennakoarvioinnin tai antaa väitetiedoksiannon, tai sinä päivänä, jona mainitun asetuksen 27 artiklan 4 kohdassa tarkoitettu ilmoitus julkaistaan, riippuen siitä, kumpi päivämäärä on aikaisempi.”

Direktiivi 2014/104

- 10 Direktiivin 2014/104 johdanto-osan 6, 15, 21, 23, 25 ja 28 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(6) ”Jotta siviilioikeuden mukainen yksityisoikeudellinen täytäntöönpano ja kilpailuviranomaisten suorittama julkisoikeudellinen täytäntöönpano olisivat tehokkaita, molempien välineiden on oltava vuorovaikutuksessa keskenään kilpailusääntöjen suurimman mahdollisen tehokkuuden varmistamiseksi. On tarpeen säännellä johdonmukaisesti näiden kahden täytäntöönpanomuodon keskinäistä yhteensovittamista, esimerkiksi kilpailuviranomaisten hallussa oleviin asiakirjoihin pääsyn osalta. – –

--

(15) Todisteet ovat merkittävässä asemassa, kun nostetaan kanne unionin tai kansallisen kilpailuoikeuden rikkomisen vuoksi. Koska kilpailuoikeutta koskeville oikeudenkäynneille on kuitenkin tavanomaista tietojen epäsymmetria, on aiheellista varmistaa, että kantajilla on oikeus vaatia korvausvaatimuksensa kannalta merkityksellisten todisteiden esittämistä ilman, että niiden pitäisi yksilöidä tarkkaan yksittäiset todisteet. Jotta voitaisiin varmistaa osapuolten tasavertaisuus, tällaisten keinojen olisi oltava myös vahingonkorvauskanteissa vastaajina olevien käytettävissä, jotta ne voivat vaatia kantajia esittämään todisteita.

Kansallisten tuomioistuinten olisi lisäksi voitava määrätä kolmannet osapuolet, viranomaiset mukaan lukien, esittämään todisteita. Jos kansallinen tuomioistuin haluaa määrätä komission esittämään todisteita, sovelletaan SEU 4 artiklan 3 kohdassa määrättyä unionin ja jäsenvaltioiden välisen vilpittömän yhteistyön periaatetta sekä asetuksen (EY) N:o 1/2003 15 artiklan 1 kohtaa tietopyyntöjen osalta. Jos kansalliset tuomioistuimet määräävät viranomaiset esittämään todisteita, sovelletaan unionin tai kansallisen oikeuden mukaisia oikeudellisen ja hallinnollisen yhteistyön periaatteita.

--

- (21) Jotta komissio ja kansalliset kilpailuviranomaiset voisivat soveltaa SEUT 101 ja 102 artiklaa tehokkaasti ja johdonmukaisesti, kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon sisältyvien todisteiden esittämisvelvollisuuden olisi kaikkialla unionissa perustuttava yhteiseen lähestymistapaan. Todisteiden esittämisvelvollisuus ei saisi vaikuttaa kohtuuttomasti kilpailuviranomaisen suorittamaan kilpailuoikeuden täytäntöönpanoon. --

--

- (23) Oikeasuhteisuusvaatimusta olisi arvioitava huolellisesti silloin, kun todisteiden esittämisestä on vaarana seurata, että kilpailuviranomaisen tutkintastrategia tulee ilmi, kun paljastuu, mitkä asiakirjat kuuluvat asiakirja-aineistoon, tai että vaikutetaan kielteisesti tapaan, jolla yritykset tekevät yhteistyötä kilpailuviranomaisten kanssa. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä niin kutsutun tietojenonginnan estämiseen eli tietojen, joilla todennäköisesti ei ole merkitystä oikeudenkäynnin osapuolille, erittelemättömän ja liian laajan hankinnan estämiseen. Sen vuoksi todisteiden esittämistä koskevia pyyntöjä ei olisi katsottava oikeasuhteisiksi, kun niissä yleisesti viitataan kilpailuviranomaisen hallussa olevan tiettyä asiaa koskevan asiakirja-aineiston asiakirjojen tai osapuolen tietyssä asiassa toimittamien asiakirjojen esittämiseen. Tällaiset laajat todisteiden esittämistä koskevat pyynnöt eivät noudattaisi pyynnön esittävän osapuolen velvoitetta yksilöidä todisteet tai todisteiden ryhmät mahdollisimman täsmällisesti ja suppeasti.

--

- (25) Esittämisvelvollisuuteen olisi aina sovellettava poikkeusta, jos esittämisvelvollisuuden määrääminen aiheuttomasti häiritäisi käynnissä olevaa kilpailuviranomaisen tutkimusta, joka koskee unionin tai kansallisen kilpailuoikeuden rikkomista. Sen vuoksi tiedot, jotka kilpailuviranomainen on valmistellut unionin tai kansallisen kilpailuoikeuden täytäntöönpanoa koskevan menettelyn aikana ja jotka on lähetetty kyseisen menettelyn osapuolille (kuten väitetiedoksianto) tai jotka kyseisen menettelyn osapuoli on valmistellut (kuten vastaukset kilpailuviranomaisen tietopyyntöihin tai todistajanlausunnot), olisi esitettävä vahingonkorvauskanteissa vasta sen jälkeen, kun kilpailuviranomainen on päättänyt menettelynsä esimerkiksi tekemällä asetuksen -- N:o 1/2003 5 artiklassa tai III luvussa tarkoitetun päätöksen, väli-toimenpiteitä koskevia päätöksiä lukuun ottamatta.
- (26) Sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevat ohjelmat ja sovintomenettelyt ovat tärkeitä välineitä unionin kilpailuoikeuden julkisoikeudellisessa täytäntöönpanossa, koska ne edistävät osaltaan vakavimpien kilpailuoikeuden rikkomistapausten havaitsemista sekä tehokasta syytteesenpanoa ja seuraamusten määräämistä niiden johdosta. -- Jotta varmistettaisiin se, että yritykset ovat edelleen halukkaita toimittamaan

kilpailuviranomaisille sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevia lausuntoja taikka sovintoehdotuksia vapaaehtoisesti, tällaiset asiakirjat olisi jätettävä todisteiden esittämisvelvollisuuden ulkopuolelle. – –

- (27) Tässä direktiivissä säädetyillä säännöillä, jotka koskevat velvollisuutta esittää muita asiakirjoja kuin sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevia lausuntoja taikka sovintoehdotuksia, varmistetaan, että vahinkoa kärsineillä osapuolilla on edelleen riittävästi vaihtoehtoisia keinoja saada asiaan liittyviä todisteita, joita ne tarvitsevat vahingonkorvauskanteidensa valmistelemiseksi. Kansallisten tuomioistuinten olisi voitava kantajan pyynnöstä itse saada asiakirjoja, joiden osalta vedotaan poikkeukseen, sen varmistamiseksi, jääkö näiden asiakirjojen sisältö tässä direktiivissä säädettyjen, sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevien lausuntojen ja sovintoehdotusten määritelmien ulkopuolelle. Kaiken sisällön, joka jää näiden määritelmien ulkopuolelle, pitäisi olla esitettävissä asiaankuuluvien edellytysten täytyessä.
- (28) Kansallisten tuomioistuinten olisi voitava milloin tahansa määrätä esittämään vahingonkorvauskanteen yhteydessä todisteet, joiden olemassaolo ei ole yhteydessä kilpailuviranomaisen menettelyyn, jäljempänä 'jo olemassa olevat tiedot'."
- 11 Direktiivin 2014/104 2 artiklan 17 alakohdan mukaan käsitteellä "jo olemassa olevat tiedot" tarkoitetaan "todisteita, joiden olemassaolo ei ole yhteydessä kilpailuviranomaisen menettelyyn, riippumatta siitä, ovatko nämä tiedot kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistossa".
- 12 Tämän direktiivin 5 artiklassa, jonka otsikko on "Todisteiden esittäminen", säädetään seuraavaa:
- "1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että unionissa nostettuun vahingonkorvauskanteeseen liittyvässä oikeudenkäynnissä kansalliset tuomioistuimet voivat tässä luvussa säädetyin ehdoin määrätä, että vastaajan tai kolmannen osapuolen on esitettävä hallinnassaan olevat olennaiset todisteet sellaisen kantajan pyynnöstä, joka on esittänyt asianmukaiset, kohtuudella käytettävissä olevat tosiseikat ja vahingonkorvausvaateensa tueksi riittävät todisteet sisältävät perustelut. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansalliset tuomioistuimet pystyvät vastaajan pyynnöstä määräämään kantajan tai kolmannen osapuolen esittämään olennaisia todisteita.
- –
2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansalliset tuomioistuimet pystyvät määräämään esitettäväksi yksilöityjä yksittäisiä todisteita tai olennaisia todisteiden ryhmiä, jotka on määritelty niin täsmällisesti ja suppeasti kuin asianmukaisiin perusteluihin sisältyvien kohtuudella käytettävissä olevien tosiseikkojen perusteella on mahdollista.
3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansalliset tuomioistuimet rajoittavat todisteiden esittämisen siihen, mikä on oikeasuhteista. Arvioidessaan sitä, onko osapuolen pyytämä todisteiden esittäminen oikeasuhteista, kansallisten tuomioistuinten on otettava huomioon kaikkien osapuolten ja asiaan liittyvien kolmansien osapuolten oikeutetut edut. Niiden on erityisesti otettava huomioon
- a) se, missä määrin käytettävissä olevat tosiseikat ja todisteet, joilla perustellaan todisteiden esittämistä koskeva pyyntö, tukevat vaadetta tai puolustusta;

- b) esittämisen laajuus ja kustannukset, erityisesti kolmansien osapuolten osalta, mukaan lukien tietojen, joilla todennäköisesti ei ole merkitystä oikeudenkäynnin osapuolille, erittelemättömän hankinnan estäminen;
- c) se, sisältyykö esitettäväksi vaadittuihin todisteisiin luottamuksellisia tietoja, erityisesti kolmansia osapuolia koskevia luottamuksellisia tietoja, ja käytössä olevat järjestelyt tällaisten luottamuksellisten tietojen suojelemiseksi.
4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansallisilla tuomioistuimilla on valta määrätä esitettäväksi luottamuksellisia tietoja sisältävät todisteet, jos ne katsovat sen merkitykselliseksi vahingonkorvauskanteen kannalta. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansallisten tuomioistuinten määrätessä tällaisia tietoja esitettäväksi niillä on käytössään tehokkaat toimenpiteet tietojen suojaamiseksi.
5. Suojeltavana etuna ei pidetä sitä, että yritykset pyrkivät välttämään vahingonkorvauskanteita kilpailuoikeuden rikkomisen jälkeen.
-
8. Tämä artikla ei estä jäsenvaltioita säilyttämästä tai ottamasta käyttöön sääntöjä, jotka johtaisivat laajempaan todisteiden esittämisvelvollisuuteen, sanotun kuitenkin rajoittamatta 4 ja 7 kohdan sekä 6 artiklan soveltamista.”
- 13 Kyseisen direktiivin 6 artiklassa, jonka otsikko on ”Kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon sisältyvien todisteiden esittäminen”, säädetään seuraavaa:
- ”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kun kansalliset tuomioistuimet vahingonkorvauskanteita käsitellessään määräävät esittämään kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon sisältyviä todisteita, 5 artiklan lisäksi sovelletaan tätä artiklaa.
-
4. Arvioidessaan tietojen esittämistä koskevan määräyksen oikeasuhteisuutta 5 artiklan 3 kohdan mukaisesti kansallisten tuomioistuinten on lisäksi otettava huomioon seuraavaa:
- a) onko pyynnössä mainittu erityisesti kilpailuviranomaiselle toimitettujen tai sen asiakirja-aineistossa olevien asiakirjojen luonne, kohde tai sisältö vai koskeeko pyyntö kilpailuviranomaiselle toimitettuja asiakirjoja niitä erittelemättä;
- b) esittääkö tietojen esittämistä pyytävä osapuoli pyynnön kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan vahingonkorvauskanteen yhteydessä; ja
- c) tarve turvata kilpailuoikeuden tehokas julkisoikeudellinen täytäntöönpano 5 ja 10 kohdan osalta tai kilpailuviranomaisen 11 kohdan mukaisesta pyynnöstä.

5. Kansalliset tuomioistuimet voivat määrätä esittämään seuraaviin ryhmiin kuuluvat todisteet vasta sen jälkeen, kun kilpailuviranomainen on päättänyt menettelynsä tekemällä päätöksen tai muulla tavalla:

- a) tiedot, jotka luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö on valmistellut erityisesti kilpailuviranomaisen menettelyä varten;
- b) tiedot, jotka kilpailuviranomaiset ovat koonneet ja lähettäneet osapuolille menettelynsä aikana; ja
- c) peruutetut sovintoehdotukset.

6. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansalliset tuomioistuimet eivät voi vahingonkorvauskannetta koskevassa asiassa määrätä missään vaiheessa osapuolta tai kolmatta osapuolta esittämään seuraaviin ryhmiin kuuluvia todisteita:

- a) sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevat lausunnot; ja
- b) sovintoehdotukset.

7. Kantaja voi esittää perustellun pyynnön, että kansallinen tuomioistuin saa 6 kohdan a tai b alakohdassa tarkoitetut todisteet ainoastaan varmistuakseen siitä, että niiden sisällöt vastaavat 2 artiklan 16 ja 18 kohdassa olevia määritelmiä. Tuon arvioinnin yhteydessä kansalliset tuomioistuimet voivat pyytää apua ainoastaan toimivaltaiselta kilpailuviranomaiselta. Kyseisten todisteiden laatijoille voidaan myös antaa mahdollisuus tulla kuulluiksi. Kansallinen tuomioistuin ei saa missään tapauksessa antaa muille osapuolille tai kolmansille osapuolille pääsyä kyseisiin todisteisiin.

8. Jos vain osa pyydetystä todisteesta kuuluu 6 kohdan soveltamisalaan, sen muut osat, riippuen siitä, mihin ryhmään ne kuuluvat, luovutetaan tämän artiklan asiaankuuluvien kohtien mukaisesti.

9. Kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon sisältyvät todisteet, jotka eivät kuulu mihinkään tässä artikkelissa luetelluista ryhmistä, voidaan vaatia esitettäväksi vahingonkorvausoikeudenkäynnissä milloin tahansa, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän artiklan soveltamista.

--

11. Siltä osin kuin kilpailuviranomainen on halukas esittämään näkemyksensä todisteiden esittämistä koskevien pyyntöjen oikeasuhteisuudesta, se voi omasta aloitteestaan esittää huomautuksia kansalliselle tuomioistuimelle, jolta esittämistä koskevaa määräystä haetaan.”

14 Direktiivin 2014/104 22 artikkelissa, jonka otsikko on ”Ajallinen soveltaminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansallisia säädöksiä, jotka on 21 artiklan nojalla annettu tämän direktiivin aineellisten säännösten noudattamiseksi, ei sovelleta taannehtivasti.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 21 artiklan nojalla annettuja muita kuin 1 kohdassa tarkoitettuja kansallisia säädöksiä ei sovelleta vahingonkorvauskanteisiin, jotka on nostettu kansallisessa tuomioistuimessa ennen 26 päivää joulukuuta 2014.”

Tšekin oikeus

Laki nro 143/2001

- 15 Kilpailun suojaamisesta annetun lain nro 143/2001 (zákon č. 143/2001 Sb. o ochraně hospodářské soutěže), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasian tosiseikkoihin (jäljempänä laki nro 143/2001), 1 §:n 1 momentissa säädetään, että kyseisellä lailla ”suojataan tavaroiden ja palvelujen markkinoilla tapahtuvaa kilpailua – – kaikenlaiselta toiminnalta, jolla estetään kilpailu tai rajoitetaan, vääristetään tai uhataan sitä”.
- 16 Lain nro 143/2001 21ca §:n 2 momentissa säädetään lähinnä, että kansallisen kilpailuviranomaisen hallinnollista menettelyä varten valmistellut ja toimitetut asiakirjat ja tiedot voidaan esittää viranomaisille vasten sen jälkeen, kun tutkinta on päätetty tai hallinnollisen menettelyn päättämistä koskeva kansallisen kilpailuviranomaisen päätös on saanut lainvoiman.

Laki nro 262/2017

- 17 Kilpailuoikeuden alalla esitettävistä vahingonkorvausvaatimuksista annetulla lailla nro 262/2017 (zákon č. 262/2017 Sb. o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže) (jäljempänä laki nro 262/2017) on tarkoitus saattaa direktiivi 2014/104 osaksi Tšekin lainsäädäntöä.
- 18 Tämän lain 2 §:n 2 momentin c kohdassa säädetään, että salassapitovelvollisuudella suojattavia luottamuksellisia tietoja ovat muun muassa todisteina käytettävät asiakirjat ja tiedot, jotka on toimitettu erityisesti kansallisen kilpailuviranomaisen hallintomenettelyä varten.
- 19 Kyseisen lain 10 §:n 1 momentista ilmenee lähinnä, että jaoston puheenjohtaja määrää ennen kilpailun rajoittamiseen perustuvaan vahingonkorvauskanteeseen liittyvän oikeudenkäynnin aloittamista sellaisen kantajan pyynnöstä, joka osoittaa käytettävissä olevia tosiseikkoja vastaavalla varmuudella, että hänen oikeutensa saada vahingonkorvausta kilpailun rajoittamiseen perustuvasta vahingosta on uskottava, että niiden henkilöiden, joiden hallussa asiakirjat ovat, on esitettävä asiakirjat, joiden avulla asiaa voidaan tutkia, jos se on tarpeellista ja oikeasuhteista kantajan vahingonkorvauksen saamista koskevan oikeuden käyttämiseksi.
- 20 Saman lain 15 §:n 4 momentissa säädetään, että saman lain 2 §:n 2 momentin c kohdassa tarkoitettuja luottamuksellisia tietoja voidaan velvoittaa esittämään vasta sen jälkeen, kun hallinnollisen menettelyn päättämistä koskeva kilpailuviranomaisen päätös on saanut lainvoiman.
- 21 Lain nro 262/2017 16 §:n 1 momentin c kohdassa säädetään lähinnä, että pyydettyä oikeutta tutustua kansallisen kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon sisältyviin luottamuksellisia tietoja sisältäviin asiakirjoihin jaoston puheenjohtaja tutkii, vaarantaako niiden esittäminen kilpailulainsäädännön tehokkaan soveltamisen. Tämän 16 §:n 3 momentin mukaan luottamuksellisia tietoja sisältävät asiakirjat voidaan esittää vasta sen jälkeen, kun tutkinta on päätetty tai hallinnollisen menettelyn päättämisestä annettu kansallisen kilpailuviranomaisen päätös on saanut lainvoiman.

- 22 Kyseisen lain 18 §:n 1 momentin mukaan jaoston puheenjohtaja voi mainitun lain 10 ja 16 §:ssä säädettyin edellytyksin määrätä todisteiden esittämisestä myös pääasian oikeudenkäynnin aloittamisen jälkeen.
- 23 Saman lain 27 §:n 1 momentissa säädetään, että tuomioistuinta sitovat vahingonkorvauskanteeseen liittyvässä oikeudenkäynnissä toisen tuomioistuimen, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (kilpailuviranomainen, jäljempänä ÚOHS) ja komission päätökset, jotka koskevat kilpailun rajoittamisen toteamista ja siihen syyllistyneen tahon määrittämistä.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 24 ÚOHS aloitti 25.1.2012 viran puolesta hallinnollisen menettelyn, joka koski sitä, että Tšekin valtion omistama kansallisen rautatieliikenteen harjoittaja České dráhy oli mahdollisesti käyttänyt väärin määräävää markkina-asemaansa.
- 25 RegioJet, joka on muun muassa rautateiden henkilöliikennepalveluja osuudella Praha–Ostrava (Tšekki) tarjoava yritys, nosti vuonna 2015 vahingonkorvauskanteen Městský soud v Praze (Prahan kaupunkioikeus, Tšekki), jossa se vaati korvausta tämän yhtiön väitetystä kilpailusääntöjen vastaisesta menettelystä aiheutuneesta vahingosta.
- 26 Komissio päätti 10.11.2016 aloittaa asetuksen (EY) N:o 773/2004 2 artiklan 1 kohdan mukaisen muodollisen tutkintamenettelyn arvioidakseen, oliko České dráhy harjoittanut väitettyä saalistushinnoittelua tarjotessaan rautateiden henkilöliikennepalveluja Tšekissä ja erityisesti Praha–Ostrava-yhteydellä (asia AT.40156 – Czech Rail).
- 27 ÚOHS keskeytti 14.11.2016 hallinnollisen menettelyn sitä kuitenkaan muodollisesti päättämättä sen vuoksi, että komissio oli itse aloittanut menettelyn, joka aineellisten seikkojen osalta koski samoja toimia, jotka olivat sen hallinnollisen menettelyn kohteena.
- 28 RegioJet esitti vahingonkorvauskanteensa yhteydessä 11.10.2017 lain nro 262/2017 säännösten nojalla asiakirjojen esittämistä koskevan pyynnön. RegioJet muun muassa pyysi esittämään olettamuksensa mukaan České dráhyn hallussa olevia asiakirjoja, erityisesti kyseisen yhtiön tuloslaskelmien erittelyt, julkisesta raideliikenteestä tehdyt laskelmat ja kaupallisen segmentin kirjanpidon.
- 29 ÚOHS totesi lain nro 143/2001 21ca §:n 2 momentin perusteella, että sen hallussa hallinnollisessa menettelyssä olevia pyydettyjä asiakirjoja ei voida esittää ennen tämän hallinnollisen menettelyn lopullista päättämistä. Se totesi lisäksi, että muut pyydetyt asiakirjat kuuluivat johdonmukaisen asiakirjakokonaisuuden muodostavien asiakirjojen luokkaan, ja kieltäytyi esittämästä niitä, koska tämä voisi heikentää kilpailuoikeuden rikkomisten johdosta suoritettavia toimia koskevan politiikan tehokkuutta.
- 30 Městský soud v Praze 12.1.2018 esittämään kysymykseen vastatessaan komissio korosti 26.2.2018, että jos tämä tuomioistuin määrää todisteiden esittämisestä, sen on kaikkien oikeudenkäynnin osapuolten ja kolmansien osapuolten oikeutettujen etujen suojaamiseksi sovellettava muun muassa suhteellisuusperiaatetta ja toteutettava toimia tällaisten tietojen suojaamiseksi. Komissio totesi lisäksi muun muassa, että asetuksen N:o 1/2003 16 artiklan 1 kohdan nojalla on niin, että kun kansalliset tuomioistuimet antavat

ratkaisuja SEUT 101 tai SEUT 102 artiklan nojalla, ne eivät voi tehdä päätöksiä, jotka olisivat ristiriidassa komission tekemien päätösten kanssa. Kansallisten tuomioistuinten olisi myös vältettävä tekemästä päätöksiä, jotka olisivat ristiriidassa sen päätöksen kanssa, jota komissio harkitsee jo käynnistämässään menettelyssä. Kansallista tuomioistuinta kehoitettiin arvioimaan tässä tarkoituksessa, oliko sen menettely tarpeen keskeyttää.

- 31 Tämä kansallinen tuomioistuin määräsi 14.3.2018 České dráhyn esittämään joukon asiakirjoja siten, että ne sisällytetään oikeudenkäyntiaineistoon. Nämä asiakirjat sisälsivät yhtäältä kyseisen yhtiön erityisesti UOHS:n menettelyä varten valmistelemia tietoja ja toisaalta tietoja, jotka oli valmisteltava ja säilytettävä kyseisestä menettelystä riippumatta, kuten junayhteyksien erittelylaskelmia, julkisesta raideliikenteestä tehtyjä neljännesvuosilaskelmia tai České dráhyn liikennöimien yhteyksien luettelon. Kyseinen tuomioistuin sen sijaan hylkäsi RegioJetin pyynnöt yhtäältä České dráhyn kaupallisen segmentin kirjanpidon, johon sisältyvät yhteys- ja junatyyppikohtaiset vastaavuuskoodit, esittämisestä sekä toisaalta České dráhyn hallituksen syys- ja lokakuun 2011 kokouspöytäkirjojen esittämisestä.
- 32 Sama tuomioistuin päätti 19.12.2018 antamallaan määräyksellä keskeyttää vahingonkorvauskanteeseen liittyvän pääasian oikeudenkäynnin lain nro 262/2017 27 §:n 1 momentin nojalla siihen saakka, kunnes tämän tuomion 26 kohdassa tarkoitettu menettely oli saatettu päätökseen.
- 33 Sekä RegioJet että České dráhy valittivat 14.3.2018 annetusta määräyksestä Vrchní soud v Prazeen (Prahan ylioikeus, Tšekki). Tämä tuomioistuin pysytti 29.11.2019 antamallaan määräyksellä 14.3.2018 annetun määräyksen ja toteutti esitettyjen todisteiden suojaamisen takaamiseksi toimia, joissa nämä todisteet määrättiin tallettaviksi tuomioistuimeen, jossa ne olisivat ainoastaan asianosaisten, heidän edustajiensa ja asiantuntijoiden saatavilla kirjallisen ja perustellun hakemuksen perusteella asiaa tehtäväjaon mukaisesti käsittelevän tuomarin ennakkohyväksynnän jälkeen.
- 34 České dráhy teki tästä 29.11.2019 annetusta määräyksestä kassaatiovalituksen ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen eli Nejvyšší souduin (ylin tuomioistuin, Tšekki).
- 35 Nejvyšší soud päätti tässä tilanteessa lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Vastaako [direktiivin 2014/104] 5 artiklan 1 kohdan tulkintaa sellainen käytäntö, jossa tuomioistuin päättää todisteiden esittämistä koskevan velvollisuuden asettamisesta, vaikka komissiossa on samanaikaisesti vireillä [asetuksen (EY) N:o 1/2003] III luvun nojalla tehtävään päätökseen tähtäävä menettely, jonka seurauksena tuomioistuin on keskeyttänyt kilpailusääntöjen rikkomiseen perustuvaan vahingonkorvauskanteeseen liittyvän oikeudenkäynnin?

2) Onko direktiivin 6 artiklan 5 kohdan a alakohdan ja 9 kohdan tulkinta esteenä sellaiselle kansalliselle lainsäädännölle, jolla rajoitetaan sellaisten tietojen esittämistä, jotka on toimitettu menettelyn aikana kilpailuviranomaisen pyynnöstä, myös siinä tapauksessa, että kyse on tiedoista, jotka menettelyn osapuoli on velvollinen valmistelemaan ja säilyttämään (tai valmistelee ja säilyttää) muun lainsäädännön nojalla kilpailusääntöjen rikkomista koskevasta menettelystä huolimatta?

- 3) Voidaanko direktiivin [2014/104] 6 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuna menettelyn päättämisenä muulla tavalla pitää myös tilannetta, jossa kansallinen kilpailuviranomainen keskeytti menettelyn komission aloitettua asetuksen [N:o 1/2003] III luvun nojalla tehtävään päätökseen tähtäävän menettelyn?
- 4) Onko [direktiivin 2014/104] 5 artiklan 1 kohdan, luettuna yhdessä sen 6 artiklan 5 kohdan kanssa, ja kyseisen direktiivin tavoitteet ja päämäärän huomioon ottaen, mukainen sellainen kansallisen tuomioistuimen käytäntö, jossa sovelletaan analogisesti kyseisen direktiivin 6 artiklan 7 kohdan täytäntöönpanevaa kansallista lainsäädäntöä kyseisen direktiivin 6 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuihin todisteiden ryhmiin eli jossa tuomioistuin lausuu todisteiden esittämisestä siten, että kysymystä siitä, sisältävätkö todisteet tietoja, jotka luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö on valmistellut erityisesti kilpailuviranomaisen menettelyä varten (direktiivin 2014/104 6 artiklan 5 kohdassa tarkoitettussa merkityksessä), käsitellään vasta sen jälkeen, kun todisteet on esitetty tuomioistuimelle?
- 5) Jos edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko direktiivin [2014/104] 5 artiklan 4 kohtaa tulkittava siten, että luottamuksellisten tietojen tehokkaat suojaamistoimenpiteet, joista tuomioistuin on määrännyt, voivat ennen tuomioistuimen lopullista arviointia siitä, kuuluvatko esitetyt todisteet tai osa niistä kyseisen direktiivin 6 artiklan 5 kohdan a alakohdassa tarkoitettuihin todisteiden ryhmiin, estää kantajan tai muiden menettelyn osapuolten tai heidän edustajiensa mahdollisuuden tutustua esitettyihin todisteisiin?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Direktiivin 2014/104 5 ja 6 artiklan ajallinen sovellettavuus

- 36 Direktiivin 2014/104 ajallisesta soveltamisesta on aluksi huomautettava, että kyseiseen direktiiviin sisältyy erityissäännös, jossa nimenomaisesti määritellään direktiivin aineellisten ja muiden kuin aineellisten säännösten ajallisen soveltamisen edellytykset (tuomio 10.11.2022, PACCAR ym., C-163/21, EU:C:2022:863, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 37 Yhtäältä direktiivin 2014/104 22 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansallisia säännöksiä, jotka on kyseisen direktiivin 21 artiklan nojalla annettu tämän direktiivin aineellisten säännösten noudattamiseksi, ei sovelleta taannehtivasti.
- 38 Toisaalta direktiivin 2014/104 22 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että muita kuin kyseisen direktiivin 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja kansallisia säännöksiä ei sovelleta vahingonkorvauskanteisiin, jotka on nostettu kansallisessa tuomioistuimessa ennen 26.12.2014.
- 39 Direktiivin 2014/104 säännösten ajallisen sovellettavuuden määrittämiseksi on siis selvitettävä ensinnäkin, onko asianomainen säännös aineellinen säännös vai ei, ja on täsmennettävä, että tätä kysymystä on arvioitava – koska tämän direktiivin 22 artiklassa ei viitata kansalliseen oikeuteen – unionin oikeuden eikä sovellettavan kansallisen oikeuden kannalta (tuomio 10.11.2022, PACCAR ym., C-163/21, EU:C:2022:863, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 40 Tältä osin on ensinnäkin todettava, että mainitun direktiivin 5 ja 6 artiklan tarkoituksena on antaa kansallisille tuomioistuimille mahdollisuus tietyin edellytyksin määrätä vastaaja tai kolmas osapuoli esittämään hallussaan olevat olennaiset todisteet, ja niissä määritetään siten vahingonkorvauskannetta koskevan oikeudenkäynnin kulku.
- 41 Koska jäsenvaltiot veloitetaan näissä säännöksissä antamaan näille tuomioistuimille erityisiä toimivaltuuksia silloin, kun ne tutkivat kilpailuoikeuden rikkomisesta aiheutuneiden vahinkojen korvaamista koskeviin vahingonkorvauskanteisiin liittyviä oikeusriitoja, näillä säännöksillä pyritään korjaamaan tietojen epäsymmetriaa, josta näissä oikeusriidoissa aiheutuu lähtökohtaisesti haittaa vahinkoa kärsineelle henkilölle, kuten direktiivin 2014/104 johdanto-osan 15 perustelukappaleessa huomautetaan, minkä johdosta vahinkoa kärsineen henkilön on vaikeampaa saada vahingonkorvauskanteen nostamisen kannalta välttämättömiä tietoja (ks. vastaavasti tuomio 10.11.2022, PACCAR ym., C-163/21, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 42 Toiseksi on todettava, että koska direktiivin 2014/104 5 ja 6 artiklan nimenomaisena tarkoituksena on tehdä mahdolliseksi se, että kantaja voi tällaisissa oikeusriidoissa kompensoida oman tietovajeensa, nämä säännökset tosin johtavat siihen, että kantajalle annetaan silloin, kun se kääntyy kansallisen tuomioistuimen puoleen tällaisessa asiassa, etuja, joita sillä ei aiemmin ollut. Näiden artiklojen kohteena ovat kuitenkin vain kansallisissa tuomioistuimissa sovellettavat menettelytoimet, joilla niille annetaan erityinen toimivalta todeta tosiseikat, joihin asianosaiset vetoavat tällaisiin rikkomisiin perustuviin vahingonkorvauskanteisiin liittyvissä oikeusriidoissa, eivätkä ne siten vaikuta suoraan näiden asianosaisten oikeudelliseen asemaan, sillä nämä säännökset eivät koske sopimussuhteen ulkopuolisen vahingonkorvausvastuun perustana olevia seikkoja.
- 43 Erityisesti on todettava, ettei vaikuta siltä, että direktiivin 2014/104 5 ja 6 artiklassa vahvistettaisiin tämäntyyppisen oikeusriidan jollekin asianosaiselle uusia aineellisia velvoitteita, minkä perusteella kyseisiä säännöksiä voitaisiin pitää kyseisen direktiivin 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla aineellisenä (ks. analogisesti tuomio 10.11.2022, PACCAR ym., C-163/21, EU:C:2022:863, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 44 Näin ollen on todettava, että direktiivin 2014/104 5 ja 6 artikla eivät kuulu tämän direktiivin 22 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin aineellisiin säännöksiin vaan kyseisen direktiivin 22 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin muihin säännöksiin, koska ne ovat nyt käsiteltävässä asiassa menettelysäännöksiä, kuten julkisasiamies ratkaisuehdotuksensa 29 ja 34 kohdassa lähinnä totesi.
- 45 Toiseksi direktiivin 2014/104 22 artiklan 2 kohdasta ilmenee, että jäsenvaltioilla oli harkintavaltaa niiden päättäessä kyseistä direktiiviä kansallisen oikeusjärjestyksen osaksi saattaessaan siitä, oliko direktiivin menettelysäännösten täytäntöön panemiseksi annettuja kansallisia säännöksiä sovellettava vahingonkorvauskanteisiin, jotka oli nostettu 26.12.2014 jälkeen mutta ennen kyseisen direktiivin täytäntöönpanopäivää tai viimeistään ennen sen täytäntöönpanolle säädetyt määräajan päättymistä eli ennen 27.12.2016 (tuomio 28.3.2019, Cogeco Communications, C-637/17, EU:C:2019:263, 28 kohta).
- 46 Nyt käsiteltävässä asiassa on niin, että laista nro 262/2017 ilmenee, että Tšekin lainsäätäjä päätti, että kansallisia säännöksiä, joilla direktiivin 2014/104 menettelysäännökset pantiin täytäntöön, sovelletaan suoraan ja ehdottomasti myös ennen tätä täytäntöönpanopäivää mutta 26.12.2014 jälkeen nostettuihin kanteisiin. Vahingonkorvauskanne, jota varten asiakirjojen esittämistä koskeva pyyntö esitettiin, on nostettu 25.11.2015.

- 47 Edellä esitetystä seuraa, että 5 ja 6 artiklaa sovelletaan pääasiassa ajallisesti ja että ennakkoratkaisukysymyksiin, jotka koskevat näitä säännöksiä, on siten vastattava.

Asiakysymys

Alustavat huomautukset

- 48 On muistutettava, että SEUT 101 ja SEUT 102 artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täyden tehokkuuden ja erityisesti näissä määräyksissä määrättyjen kieltojen tehokkaan vaikutuksen edellytyksenä on kaikkien henkilöiden mahdollisuus vaatia sellaisen vahingon korvaamista, joka hänelle on aiheutunut SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kilpailua rajoittavasta tai vääristävästä sopimuksesta tai menettelytavasta taikka SEUT 102 artiklassa tarkoitettussa määräävässä markkina-asemassa olevan yrityksen väärinkäytösluonteisesta toiminnasta (ks. vastaavasti tuomio 20.9.2001, Courage ja Crehan, C-453/99, EU:C:2001:465, 26 kohta ja tuomio 6.10.2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, 33 kohta).
- 49 Kuten asetuksen N:o 1/2003 johdanto-osan seitsemännessä perustelukappaleessa todetaan, kansallisilla tuomioistuimilla on olennainen tehtävä kilpailusääntöjen soveltamisessa. Tuomioistuimet turvaavat unionin oikeuteen perustuvat yksilön oikeudet ratkaisemalla henkilöiden välisiä riita-asioita esimerkiksi määräämällä vahingonkorvauksia rikkomisesta vahinkoa kärsineille. Kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on täydentää tältä osin jäsenvaltioiden kilpailuviranomaisten toimintaa.
- 50 Jos nämä tuomioistuimet lausuvat vahingonkorvauskanteista tilanteessa, jossa kilpailuviranomainen ei ole tehnyt samaa tosiseikastoa koskevaa lopullista päätöstä (ns. stand-alone-kanne), niiden on otettava lähtökohtaisesti liitännäisesti kantaa siihen, onko kilpailusääntöjä rikottu, eli siihen, onko kyse SEUT 101 artiklan 1 kohdassa ja SEUT 102 artiklassa tarkoitetuista sopimuksista, päätöksistä tai menettelytavoista, sillä siviilikanteilla ei voida korvata SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan täytäntöönpanemiseksi julkisoikeudellisessa täytäntöönpanossa toteutettavia kansallisia ja unionin tason menettelyjä, joiden yhteydessä on säädetty, että SEUT 101 artiklan 1 kohdan tai SEUT 102 artiklan määräysten rikkomista koskeva todistustaakka kuuluu osapuolelle tai viranomaiselle, joka väittää määräyksiä rikottavan, kuten asetuksen N:o 1/2003 2 artiklassa todetaan.
- 51 Direktiivin 2014/104 todisteiden esittämistä koskevien säännösten tulkinta ei voi siten johtaa siihen, että kilpailunvastaisten menettelyjen olemassaoloa koskevaan todistustaakkaan liittyviä periaatteita kierretään silloin, kun on ilmeistä, ettei asianomaisen kanteen kohteena ole pelkästään vahingonkorvaus.
- 52 Direktiivin 2014/104 antaessaan unionin lainsäätäjät on lähtenyt näet juuri tämän direktiivin johdanto-osan kuudennessa perustelukappaleessa mainitusta toteamuksesta, jonka mukaan on välttämätöntä, että molempien välineiden, joilla kilpailusääntöjen tehokas täytäntöönpano pyritään varmistamaan ja joita ovat viranomaisten suorittama unionin kilpailusääntöjen täytäntöönpano (public enforcement) ja yksityisoikeudellinen täytäntöönpano näiden sääntöjen rikkomiseen perustuvilla vahingonkorvauskanteilla (private enforcement), on oltava vuorovaikutuksessa keskenään johdonmukaisesti, kun kyse on erityisesti kilpailuviranomaisten hallussa oleviin asiakirjoihin pääsystä.

- 53 Yksityisoikeudellisessa täytäntöönpanossa kilpailusääntöjen rikkomiseen perustuvista vahingonkorvauskanteista on todettava, että asiakirjojen esittämiseen sovellettavat direktiivin 2014/104 II luvun (5–8 artikla) säännökset heijastavat yhtäältä punnintaa, jota tehdään kilpailuviranomaisten toteuttamien toimien tehokkuuden ja toisaalta henkilöiden, jotka katsovat kärsineensä vahinkoa kilpailunvastaisista menettelytavoista, nostamien vahingonkorvauskanteiden tehokkuuden välillä.
- 54 Näin ollen on niin, että vaikka, kun yhtäältä otetaan huomioon tietojen epäsymmetria, joka usein leimaa kilpailuoikeuden rikkomiseen perustuvien vahinkojen korvaamista koskeviin kanteisiin liittyviä oikeusriitoja, direktiivillä 2014/104 pyritään parantamaan kilpailunvastaisesta toiminnasta vahinkoa kärsineiden oikeutta saada tutustua todisteisiin, joita he välttämättä tarvitsevat osoittaakseen vahingonkorvausvaatimustensa perusteltavuuden, sillä samalla myös rajoitetaan sitä tiukasti.
- 55 Ensinnäkin direktiivin 2014/104 5 artiklassa vahvistetaan tiettyjä yleisiä sääntöjä, jotka koskevat todisteiden esittämistä kilpailuoikeuden rikkomisesta aiheutuneiden vahinkojen korvaamista koskeviin vahingonkorvauskanteisiin liittyvissä oikeudenkäynneissä.
- 56 Toiseksi tämän direktiivin 6 artiklassa säädetään kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon sisältyvien todisteiden esittämistä koskevista erityisistä säännöistä, jotka osoittavat muun muassa sen, että suojan taso vaihtelee pyydettyjen tietojen ja julkisoikeudellisessa täytäntöönpanossa käytävien menettelyjen tehokkuuden turvaamisen tarpeen perusteella. Tässä säännöksessä tehdään ero useiden todisteiden ryhmien välillä.
- 57 Ensinnäkin direktiivin 2014/104 6 artiklan 6 kohdassa säädetään sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskeviin lausuntoihin ja sovintoehdotuksiin liittyvistä todisteista (jäljempänä mustalle listalle kuuluvat todisteet), että jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansalliset tuomioistuimet eivät voi vahingonkorvauskannetta koskevassa asiassa määrätä missään vaiheessa osapuolta tai kolmatta osapuolta esittämään näitä todisteita.
- 58 Kun kyse on tiedoista, jotka luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö on valmistellut erityisesti kilpailuviranomaisen menettelyä varten, tiedoista, jotka kilpailuviranomaiset ovat koonneet ja lähettäneet osapuolille menettelynsä aikana, sekä peruutetuista sovintoehdotuksista, direktiivin 2014/104 6 artiklan 5 kohdassa säädetään, että kansalliset tuomioistuimet voivat määrätä esittämään näihin ryhmiin kuuluvat todisteet (jäljempänä harmaalla listalla olevat todisteet) vasta sen jälkeen, kun kilpailuviranomainen on päättänyt menettelynsä tekemällä päätöksen tai muulla tavalla.
- 59 Direktiivin 2014/104 6 artiklan 9 kohdan mukaan kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon sisältyvät todisteet, jotka eivät kuulu mihinkään tässä artiklassa luetelluista ryhmistä (jäljempänä valkoisella listalla olevat todisteet), voidaan määrätä esitettäväksi vahingonkorvausoikeudenkäynnissä milloin tahansa, sanotun kuitenkin rajoittamatta kyseisen artiklan soveltamista.
- 60 Kolmanneksi on todettava, että – kuten direktiivin 2014/104 5 artiklan 3 kohdasta ja 6 artiklan 4 kohdasta ilmenee – kyseisessä direktiivissä säädetään täten todisteiden esittämistä koskeviin pyyntöihin sovellettavasta erityisestä järjestelmästä, jossa näitä pyyntöjä ei automaattisesti hyväksytä vaan joissa niitä arvioidaan suhteellisuusperiaatteen kannalta ja ottamalla huomioon asiaan liittyvät olosuhteet ja oikeutetut edut. Kansallisen tuomioistuimen,

jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, on siten valvottava oikeasuhteisuutta tarkasti ja otettava tarvittaessa huomioon näkemys, jonka asianomainen kilpailuviranomainen voi direktiivin 2014/104 6 artiklan 11 kohdan mukaisesti esittää tälle tuomioistuimelle.

- 61 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin on siten vastattava näiden täsmennysten valossa.

Ensimmäinen kysymys

- 62 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin määrää esittämään todisteita tässä tuomioistuimessa vireille saatettuun kilpailuoikeuden rikkomiseen perustuvaan vahingonkorvauskanteeseen liittyvää kansallista oikeudenkäyntiä varten, vaikka komissiossa on vireillä tätä samaa rikkomista koskeva asetuksen N:o 1/2003 III luvun nojalla tehtävään päätökseen tähtäävä menettely, jonka vuoksi kansallinen tuomioistuin on keskeyttänyt siinä vireillä olevan oikeudenkäynnin.
- 63 Aluksi on todettava, että asetuksen N:o 1/2003 11 artiklan 6 kohdassa säädetään, että kun komissio aloittaa menettelyn, jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset menettävät toimivaltansa SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan määräysten soveltamiseen samojen rikkomisten osalta.
- 64 Tämän asetuksen 16 artiklan 1 kohdan mukaan kansallinen tuomioistuin, jossa vahingonkorvauskanne on nostettu, ei sitä vastoin menetä komission aloittaessa menettelynsä automaattisesti toimivaltansa soveltaa SEUT 101 ja SEUT 102 artiklaa ja lausua rikkomisista, joita tämä toimielin tutkii. Tämän säännöksen mukaan kansallisten tuomioistuinten on näet ainoastaan pidättäydyttävä tekemästä päätöksiä, jotka olisivat ristiriidassa komission tekemän päätöksen kanssa, ja toisaalta vältettävä tekemästä päätöksiä, jotka olisivat ristiriidassa päätöksen kanssa, jota komissio harkitsee jo käynnistämässään menettelyssä, ja tässä tarkoituksessa arvioitava, onko käsittely keskeytettävä.
- 65 Kun direktiivin 2014/104 kaikkia säännöksiä luetaan yhdessä, käy ilmi, ettei siinä veloiteta jäsenvaltioiden kansallisia tuomioistuimia myöskään keskeyttämään oikeudenkäyntejään, jotka liittyvät niiden käsiteltäväksi saatettuihin kilpailuoikeuden rikkomiseen perustuviin vahingonkorvauskanteisiin, sen vuoksi, että komissio on aloittanut samoja rikkomisia koskevan menettelyn.
- 66 Kuten tämän tuomion 52 kohdassa on todettu, vaikka yhtäältä viranomaisten suorittaman unionin kilpailusääntöjen täytäntöönpanon (public enforcement), ja toisaalta yksityisoikeudellisen täytäntöönpanon näiden sääntöjen rikkomiseen perustuvilla vahingonkorvauskanteilla (private enforcement) on oltava vuorovaikutuksessa keskenään johdonmukaisesti, kun kyse on muun muassa kilpailuviranomaisten hallussa oleviin asiakirjoihin pääsystä, on kuitenkin niin, että nämä täytäntöönpanon muodot ovat toisiaan täydentäviä ja että niitä voidaan lähtökohtaisesti soveltaa samanaikaisesti.
- 67 Tältä osin direktiivin 2014/104 6 artiklan 5 ja 9 kohdan säännöksistä ilmenee, että vahingonkorvauskanteeseen liittyvää oikeudenkäyntiä voidaan jatkaa kilpailuviranomaisessa vireillä olevasta menettelystä huolimatta. Vaikka kansalliset tuomioistuimet voivat määrätä harmaalla listalla olevat todisteet esitettäväksi vasta sen jälkeen, kun kilpailuviranomainen on

päättänyt menettelynsä (tämän direktiivin 6 artiklan 5 kohta), valkoisella listalla olevat todisteet voidaan määrätä esitettäväksi ”vahingonkorvausoikeudenkäynnissä milloin tahansa” (kyseisen direktiivin 6 artiklan 9 kohta).

- 68 Tässä yhteydessä nousee siten esiin kysymys siitä, onko direktiivi 2014/104 esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin määrää esittämään todisteita sellaisten kansallisten säännösten nojalla, joilla pyritään panemaan täytäntöön tämän direktiivin 5 ja 6 artikla, huolimatta siitä, että vahingonkorvauskanteella vireille pantu kansallinen oikeudenkäynti on komissiossa aloitetun menettelyn vuoksi keskeytetty.
- 69 Tältä osin on todettava, ettei kyseinen direktiivi ole automaattisesti esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin määrää esittämään todisteita väitettyyn kilpailusääntöjen rikkomiseen perustuvan vahingonkorvauskanteen johdosta vireillä olevassa menettelyssä, vaikka komissio on samanaikaisesti aloittanut samaa rikkomista koskevan menettelyn ja vaikka kansallinen tuomioistuin on keskeyttänyt vahingonkorvauskanteeseen liittyvän oikeudenkäynnin komission menettelyn päättymistä odottaessaan.
- 70 Kun kansallinen tuomioistuin päättää määrätä esitettäväksi todisteita vahingonkorvauskanteeseen liittyvässä oikeudenkäynnissä, joka on keskeytetty sen vuoksi, että komissio on aloittanut menettelyn, se ei näet lähtökohtaisesti tee päätöstä, joka voi olla ristiriidassa sellaisen asetuksen N:o 1/2003 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun päätöksen kanssa, jota komissio harkitsee tässä menettelyssä.
- 71 Näin ollen on niin, että koska kansalliset tuomioistuimet voivat velvoittaa vastaajan tai kolmannen osapuolen esittämään niiden hallussa olevat olennaiset todisteet, kyseisten tuomioistuinten on tehtävä se direktiivissä 2014/104 säädettyjä vaatimuksia noudattaen.
- 72 Kansallisten tuomioistuinten, joiden käsiteltäväksi asia on saatettu ja joiden on rajattava todisteiden esittäminen siihen, mikä on täysin olennaista, oikeasuhteista ja välttämätöntä, on huolehdittava siitä, ettei todisteiden esittämistä koskeva päätös aiheettomasti haittaa käynnissä olevaa kilpailuviranomaisen tutkimusta, joka koskee kilpailuoikeuden rikkomista. Näiden tuomioistuinten on näin ollen tutkittava perusteellisesti niiden käsiteltäväksi saatettu pyyntö siltä osin kuin kyse on pyydettyjen todisteiden olennaisuudesta, näiden todisteiden ja esitetyn korvausvaatimuksen välisestä yhteydestä sekä todisteiden riittävästä täsmällisyydestä ja oikeasuhteisuudesta.
- 73 Kuten tämän direktiivin johdanto-osan 23 perustelukappaleessa todetaan, oikeasuhteisuusvaatimusta olisi arvioitava huolellisesti silloin, kun todisteiden esittämisestä on vaarana seurata, että kilpailuviranomaisen tutkintastrategia tulee ilmi, kun paljastuu, mitkä asiakirjat kuuluvat asiakirja-aineistoon, tai että vaikutetaan kielteisesti tapaan, jolla yritykset tekevät yhteistyötä kilpailuviranomaisten kanssa. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä niin kutsutun tietojenonginnan estämiseen eli tietojen, joilla todennäköisesti ei ole merkitystä oikeudenkäynnin osapuolille, erittelemättömän ja liian laajan hankinnan estämiseen.
- 74 Tässä yhteydessä direktiivin 2014/104 6 artiklan 4 kohdan b alakohdassa täsmennetään, että arvioidessaan tietojen esittämistä koskevan määräyksen oikeasuhteisuutta kansallisten tuomioistuinten on lisäksi otettava huomioon, ”esittääkö tietojen esittämistä pyytävä osapuoli pyynnön kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan vahingonkorvauskanteen yhteydessä”.

- 75 Tästä voidaan päätellä, että kansallisen tuomioistuimen on todisteiden esittämistä koskevan määräyksen oikeasuhteisuutta tutkiessaan – mikä on tehtävä huolellisesti erityisesti silloin, kun on kyse kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon sisältyvistä todisteista – otettava huomioon myös se, että vahingonkorvauskanteeseen liittyvä oikeudenkäynti on keskeytetty.
- 76 Vaikka vahingonkorvauskanteeseen liittyvää oikeudenkäyntiä varten annettava todisteiden esittämistä koskeva määräys ei lähtökohtaisesti kuulu asetuksen N:o 1/2003 16 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen ”päätösten” alaan, yhtäältä sekä SEU 4 artiklan 3 kohdassa vahvistettu vilpittömän yhteistyön periaate että toisaalta unionin kilpailuoikeuden tehokasta ja yhtenäistä soveltamista koskeva tavoite edellyttävät, että kansallinen tuomioistuin ottaa huomioon komissiossa vireillä olevan menettelyn tehdessään päätöksen tai toteuttaessaan toimenpiteen vahingonkorvauskanteeseen liittyvän oikeudenkäynnin aikana, erityisesti silloin, kun kyseinen päätös tai kyseinen toimenpide liittyvät samanlaisen tai samankaltaisen kilpailulainsäädännön rikkomisen toteamiseen.
- 77 Näin ollen silloin, kun tuomioistuin määrää osapuolet tai kolmannet osapuolet esittämään todisteita sellaisen vahingonkorvausoikeudenkäynnin yhteydessä, joka on keskeytetty komission aloittaman tutkintamenettelyn vuosi, sen on varmistettava, että todisteiden esittäminen, jonka on perustuttava riittävän tarkasti rajattuun ja perusteltuun pyyntöön, on välttämätöntä ja oikeasuhteista kyseisen kanteen ajamiseksi.
- 78 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin määrää esittämään todisteita tässä tuomioistuimessa vireille saatettuun kilpailuoikeuden rikkomiseen perustuvaan vahingonkorvauskanteeseen liittyvää kansallista oikeudenkäyntiä varten, vaikka komissiossa on vireillä tätä samaa rikkomista koskeva asetuksen N:o 1/2003 III luvun nojalla tehtävään päätökseen tähtäävä menettely, jonka vuoksi kansallinen tuomioistuin on keskeyttänyt siinä vireillä olevan oikeudenkäynnin. Kansallisen tuomioistuimen on kuitenkin varmistuttava siitä, että oikeudenkäynnin tässä vaiheessa pyydetty todisteiden esittäminen, jonka on täytettävä direktiivin 2014/104 5 ja 6 artiklassa säädetyt edellytykset, ei ylitä sitä, mikä on sen käsiteltäväksi saatetun vahingonkorvausvaatimuksen kannalta välttämätöntä.

Kolmas kysymys

- 79 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmannella kysymyksellään, joka on tutkittava ennen toista kysymystä, lähinnä, onko direktiivin 2014/104 6 artiklan 5 kohtaa tulkittava siten, että se, että kansallinen kilpailuviranomainen keskeyttää hallinnollisen menettelynsä sen vuoksi, että komissio on aloittanut menettelyn asetuksen N:o 1/2003 III luvun nojalla, voidaan rinnastaa siihen, että tämä viranomainen päättää kyseisen hallinnollisen menettelyn ”tekemällä päätöksen tai muulla tavalla” tässä säännöksessä tarkoitettussa merkityksessä.
- 80 Tässä yhteydessä on muistutettava, että kyseisen direktiivin 6 artiklan 5 kohdan mukaan kansalliset tuomioistuimet voivat määrätä esittämään harmaalla listalla olevat todisteet ”vasta sen jälkeen, kun kilpailuviranomainen on päättänyt menettelynsä tekemällä päätöksen tai muulla tavalla”.
- 81 Tämän säännöksen sanamuodon mukainen tulkinta, asiayhteys, johon se kuuluu, ja sillä tavoitellut päämäärät osoittavat sen, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaista vahingonkorvauskanteeseen liittyvän oikeudenkäynnin keskeyttämistä ei voida rinnastaa menettelyn päättämiseen.

- 82 Ensinnäkin ”keskeyttäminen” tarkoittaa kirjaimellisesti menettelyn väliaikaista lopettamista. Menettelyä ei siten ole päätetty, vaan sitä jatketaan sen jälkeen, kun keskeyttämisen syy on poissa.
- 83 Tämä vahvistetaan direktiivin 2014/104 johdanto-osan 25 perustelukappaleessa, jossa esitetään esimerkkejä menettelyn päättämistä koskevista päätöksistä viittaamalla muun muassa päätöksiin, jotka komissio voi tehdä asetuksen N:o 1/2003 III luvun mukaisesti. Tässä perustelukappaleessa täsmennetään, että menettelyn päättäminen johtuu esimerkiksi siitä, että tehdään asetuksen (EY) N:o 1/2003 5 artiklassa tai III luvussa tarkoitettu päätös, ”välitoimenpiteitä koskevia päätöksiä lukuun ottamatta”.
- 84 Kun direktiivissä 2014/104 viitataan menettelyn päättämiseen ”tekemällä päätös tai muulla tavalla”, kyse on lisäksi toimenpiteistä, jotka sisältönsä ja tarkoituksensa osalta toteutetaan silloin, kun kansallinen kilpailuviranomainen päättää, että menettelyn aikana saatujen tietojen perusteella asia voidaan tai jopa täytyy ratkaista ja menettely päättyä.
- 85 Näin ollen sitä, että kansallinen kilpailuviranomainen keskeyttää hallinnollisen menettelynsä, vaikka tällainen keskeyttäminen olisi johtunut siitä, että komissio on aloittanut menettelyn, ei voida rinnastaa siihen, että kyseinen viranomainen päättää hallinnollisen menettelyn ”muulla tavalla”.
- 86 Hallinnollisen menettelyn keskeyttämistä, josta kansallinen kilpailuviranomainen päättää asetuksen N:o 1/2003 11 artiklan 6 kohdan nojalla, on tarkasteltava yhtäältä komission ja toisaalta kansallisten kilpailuviranomaisten rinnakkaista toimivaltaa koskevien sääntöjen yhteydessä.
- 87 Kuten unionin tuomioistuin on todennut, se, että komissio aloittaa menettelyn, ei merkitse sitä, että kansalliset kilpailuviranomaiset menettävät pysyvästi ja lopullisesti toimivaltansa soveltaa kansallista kilpailulainsäädäntöä, sillä kansallisten kilpailuviranomaisten toimivalta palautuu niille, kun komission aloittama menettely päättyy (tuomio 14.2.2012, Toshiba Corporation ym., C-17/10, EU:C:2012:72, 79 ja 80 kohta).
- 88 Lisäksi asetuksen N:o 1/2003 16 artiklan 2 kohdan nojalla jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset voivat edelleen toteuttaa toimenpiteitä sekä unionin että kansallisen kilpailuoikeuden perusteella silloinkin, kun komissio itse on jo tehnyt päätöksen, edellyttäen, että ne eivät tee päätöksiä, jotka olisivat ristiriidassa komission tekemän päätöksen kanssa (ks. vastaavasti tuomio 14.2.2012, Toshiba Corporation ym., C-17/10, EU:C:2012:72, 84–86 kohta).
- 89 Hallinnollisen menettelyn keskeyttäminen siihen saakka, kunnes komissio on päättänyt tutkimuksen kyseessä olevassa asiassa, ei siis merkitse tämän menettelyn päättämistä siinä mielessä, että kyseessä olevaa rikkomista koskeva lopullinen toimi olisi toteutettu, vaan sitä on pidettävä välitoimena. Jos komissio tekee päätöksen siitä, että se päättää menettelynsä antamatta kilpailusääntöjen rikkomista koskevaa päätöstä, kyseessä oleva kansallinen kilpailuviranomainen voi siten lähtökohtaisesti jatkaa menettelyään.
- 90 Lopuksi direktiivin 2014/104 6 artiklan 5 kohdan tavoitteista on todettava, että – kuten tämän direktiivin johdanto-osan 25 perustelukappaleesta ilmenee – harmaalla listalla oleviin todisteisiin sovellettavan suojan tarkoituksena on taata se, ettei asiakirjojen esittäminen aiheuttomasti haittaa käynnissä olevaa kansallisen kilpailuviranomaisen tutkimusta, joka koskee unionin kilpailuoikeuden tai kansallisen kilpailuoikeuden rikkomista. Se, että harmaalla listalla olevien todisteiden esittäminen sallittaisiin sen jälkeen, kun kansallinen kilpailuviranomainen on

määrännyt menettelyn keskeyttämisestä, mutta käynnissä olevan komission tutkimuksen aikana, voisi vaarantaa jopa vakavasti tämän komission tutkimuksen tehokkuuden ja siten kyseisen direktiivin tavoitteiden saavuttamisen.

- 91 Kaiken edellä esitetyn perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2014/104 6 artiklan 5 kohtaa on tulkittava siten, että sitä, että kansallinen kilpailuviranomainen keskeyttää hallinnollisen menettelynsä sen vuoksi, että komissio on aloittanut menettelyn asetuksen N:o 1/2003 III luvun nojalla, ei voida rinnastaa siihen, että tämä viranomainen päättää kyseisen hallinnollisen menettelyn ”tekemällä päätöksen tai muulla tavalla” tässä säännöksessä tarkoitettussa merkityksessä.

Toinen kysymys

- 92 Aluksi on huomautettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tämän vuoksi tarvittaessa paitsi muotoiltava sille esitetty kysymys uudelleen myös otettava huomioon unionin oikeuden normeja, joihin kansallinen tuomioistuin ei ole kysymyksessään viitannut (tuomio 13.10.2022, Herios, C-593/21, EU:C:2022:784, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 93 Vaikka toinen ennakkoratkaisukysymys, sellaisena kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on sen muotoillut, koskee nimenomaisesti ainoastaan direktiivin 2014/104 6 artiklan 5 ja 9 kohdan tulkintaa, tämä tuomioistuin tiedustelee – kuten sen ennakkoratkaisupyynnön sanamuodosta ilmenee –, onko tämä direktiivi esteenä sellaisen kansallisen lainsäädännön antamiselle, jolla niiden tietojen alaa, joita ei voida kilpailuviranomaisessa käytävän menettelyn aikana esittää, laajennetaan. Koska harkintavaltaa, jota jäsenvaltioilla on kyseisen direktiivin 5 ja 6 artiklan täytäntöönpanossa, rajataan saman direktiivin 5 artiklan 8 kohdan säännöksillä, toinen ennakkoratkaisukysymys on muotoiltava uudelleen ja ulotettava koskemaan myös viimeksi mainittua säännöstä.
- 94 Näin ollen on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2014/104 5 artiklan 8 kohtaa, 6 artiklan 5 kohdan a alakohtaa ja 6 artiklan 9 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa rajoitetaan kyseisen direktiivin 6 artiklan 5 kohdan nojalla väliaikaisesti sekä erityisesti kilpailuviranomaisen menettelyä varten ”valmisteltujen” tietojen että kaikkien tätä tarkoitusta varten ”toimitettujen” tietojen esittämistä.
- 95 Tässä yhteydessä on ensinnäkin lausuttava siitä, voidaanko tämä toinen kysymys, jonka tutkittavaksi ottamisen edellytykset České dráhy on kyseenalaistanut, ottaa tutkittavaksi; České dráhy näet väittää, että tämä kysymys on ennenaikainen ja hypoteettinen, koska Tšekin kansalliset tuomioistuimet eivät tähän päivän mennessä ole vielä ottaneet kantaa siihen, olivatko ne asiakirjat, joita České dráhy on pyydetty esittämään todisteina, valmisteltu erityisesti ÚOHS:n aloittamaa tai komission toteuttamaa menettelyä varten.
- 96 Tässä yhteydessä on huomautettava, että unionin oikeutta koskevilla kysymyksillä oletetaan olevan merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Unionin tuomioistuin voi kieltäytyä ratkaisemasta kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisukysymyksen ainoastaan silloin, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeussäännön tulkitsemisella ei ole mitään

yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 6.10.2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, 27 ja 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 97 Näin ei nyt käsiteltävässä asiassa ole. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämään toiseen kysymykseen annettavan vastauksen tarkoituksena on auttaa sitä tunnistamaan todisteet, jotka eivät ole harmaalla vaan valkoisella listalla ja jotka siitä huolimatta, ettei kilpailuviranomainen ole päättänyt menettelyään, voivat tarvittaessa olla asiakirjojen esittämistä koskevan pyynnön kohteena direktiivin 2014/104 kansallisten täytäntöönpanosäännösten nojalla.
- 98 Tästä seuraa, että toinen kysymys voidaan ottaa tutkittavaksi.
- 99 Toiseksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kehottaa unionin tuomioistuinta lausumaan asiakysymyksen osalta niiden tietojen laajuudesta, jotka saavat direktiivin 2014/104 6 artiklan 5 kohdassa säädettyä harmaalla listalla olevia todisteita koskevaa väliaikaista suojaa.
- 100 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa tässä yhteydessä, että lain nro 262/2017 16 §:n 3 momentin sanamuodosta, kun sitä luetaan yhdessä tämän lain 2 §:n 2 momentin c kohdan kanssa, ilmenee, että todisteiden esittämiseen ajanjaksona, jona kilpailuviranomaisen menettely on käynnissä, sovellettavaa ajallista rajoitusta on sovellettava kaikkiin kilpailuviranomaiselle tätä menettelyä varten toimitettuihin tietoihin eikä yksinomaan tietoihin, jotka on ”valmisteltu erityisesti” tätä menettelyä varten.
- 101 Direktiivin 2014/104 6 artiklan 5 kohdan a alakohdan sanamuodosta, kun sitä luetaan saman direktiivin johdanto-osan 25 perustelukappaleen valossa, käy näet yksiselitteisesti ilmi, että tämän säännöksen nojalla myönnettävä väliaikainen suoja ei koske kaikkia tietoja, jotka on toimitettu oma-aloitteisesti tai kilpailuviranomaisen pyynnöstä erityisesti tällaista menettelyä varten, vaan pelkästään tietoja, jotka on valmisteltu erityisesti kyseisen viranomaisen menettelyä varten.
- 102 Kyseessä olevan säännöksen systemaattinen tulkinta vahvistaa tämän päätelmän.
- 103 Tässä yhteydessä on viitattava ensinnäkin direktiivin 2014/104 6 artiklan 9 kohtaan, joka koskee valkoisella listalla olevia todisteita ja jonka mukaan kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon sisältyvät todisteet, jotka eivät ole harmaalla tai mustalla listalla, voidaan määrätä esitettäväksi vahingonkorvausoikeudenkäynnissä milloin tahansa. Tämän direktiivin johdanto-osan 28 perustelukappaleessa selvennetään tämän säännöksen ulottuvuutta käyttämällä sanamuotoa ”todisteet, joiden olemassaolo ei ole yhteydessä kilpailuviranomaisen menettelyyn, jäljempänä ”jo olemassa olevat tiedot” kuvaamaan todisteita, joiden esittämistä ei samassa direktiivissä automaattisesti kielletä, koska ne ovat harmaalla tai mustalla listalla.
- 104 Toiseksi on myös todettava, että saman direktiivin 2 artiklan 17 alakohdassa määritellään käsite ”jo olemassa olevat tiedot” siten, että sillä tarkoitetaan ”todisteita, joiden olemassaolo ei ole yhteydessä kilpailuviranomaisen menettelyyn, riippumatta siitä, ovatko nämä tiedot kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistossa”.

- 105 Tästä määritelmästä seuraa, että myös tällaisessa asiakirja-aineistossa olevat todisteet voivat olla valkoisella listalla. Erityisesti tiedot, jotka menettelyn osapuoli on velvollinen valmistelemaan ja säilyttämään (tai valmistelee ja säilyttää) muun lainsäädännön nojalla kilpailusääntöjen rikkomista koskevasta menettelystä huolimatta, ovat jo olemassa olevia tietoja, joita kansalliset tuomioistuimet voivat lähtökohtaisesti milloin tahansa määrätä esitettäväksi, koska kyse on valkoisella listalla olevista todisteista.
- 106 Kolmanneksi on todettava, että kun direktiivin 2014/104 6 artiklan 8 kohta heijastaa näkemystä siitä, että yhtäältä harmaalla ja mustalla listalla olevien todisteiden suoja on rajattava tapauksiin, joissa suoja on tosiasiallisesti tarpeen ja kyseisen direktiivin tavoitteiden kannalta siten tarkoituksenmukaista, ja että toisaalta on hyväksyttävä suhteellisen laaja oikeus saada todisteita, kyseisessä säännöksessä säädetään, että jos vain tietty osa pyydetyistä todisteista on mustalla listalla, muut osat, riippuen siitä, mihin ryhmään ne kuuluvat, luovutetaan kyseisen direktiivin 6 artiklan asiaankuuluvien kohtien mukaisesti.
- 107 Neljänneksi direktiivin 2014/104 5 artiklan 8 kohdasta, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat antaa sääntöjä, jotka johtaisivat laajempaan todisteiden esittämisvelvollisuuteen, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän direktiivin kyseisen artiklan 4 ja 7 kohdan sekä 6 artiklan soveltamista, käy ilmi, että jäsenvaltiot eivät saa direktiiviä 2014/104 täytäntöön pannesaan nyansoida edellytyksiä, joiden perusteella todisteet luokitellaan harmaalle, mustalle tai valkoiselle listalle.
- 108 Erityisesti se, että jäsenvaltioiden sallittaisiin laajentaa harmaalla listalla olevien tietojen laajuutta, johtaisi todisteiden esittämisen rajoittamiseen, mikä olisi ristiriidassa kyseisen direktiivin 5 artiklan 8 kohdan logiikan kanssa. Tämän direktiivin yhdenmukaistamistavoite vaarantuisi tällöin, jos jäsenvaltioilla olisi mahdollisuus ottaa käyttöön todisteiden esittämistä koskevia sääntöjä, jotka ovat rajoittavampia kuin kyseisen direktiivin 5 ja 6 artiklan säännöt.
- 109 Kansallinen lainsäädäntö, jossa rajoitetaan väliaikaisesti kaikkien kilpailuviranomaisen pyynnöstä tai oma-aloitteisesti menettelyn kuluessa toimitettujen tietojen – jo olemassa olevat tiedot mukaan lukien – esittämistä, ei näin ollen ole sopuosoitussa direktiivin 2014/104 6 artiklan 5 kohdan a alakohdan ja 6 artiklan 9 kohdan kanssa.
- 110 Tämä päätelmä ei merkitse sitä, että tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi todisteiden esittämistä koskeva pyyntö on kilpailusääntöjen rikkomiseen perustuvaan vahingonkorvauskanteeseen liittyvässä oikeudenkäynnissä saatettu, olisi välttämättä velvollinen määräämään esitettäväksi kaikki asiakirjat, joita ei ole valmisteltu erityisesti kilpailuviranomaisen menettelyä varten.
- 111 Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on näet kaikissa tapauksissa ja vielä suuremmalla syyllä silloin, kun oikeudenkäynti on keskeytetty odottaessa sitä, että kilpailuviranomainen päättää aloittamansa hallinnollisen menettelyn, varmistua siitä, että tässä oikeudenkäynnin vaiheessa pyydettyjen todisteiden esittämisellä, jonka on täytettävä direktiivin 2014/104 5 ja 6 artiklassa säädetyt edellytykset, ei ylitetä sitä, mikä on välttämätöntä sen käsiteltäväksi saatetun vahingonkorvausvaatimuksen kannalta.
- 112 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2014/104 5 artiklan 8 kohtaa, 6 artiklan 5 kohdan a alakohtaa ja 6 artiklan 9 kohtaa on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa kyseisen direktiivin 6 artiklan 5 kohdan nojalla rajoitetaan väliaikaisesti sekä kilpailuviranomaisen menettelyä varten erityisesti ”valmistettujen” tietojen että kaikkien tätä tarkoitusta varten ”toimitettujen” tietojen esittämistä.

Neljäs kysymys

- 113 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedusteleo neljännellä kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohtaa, kun sitä luetaan yhdessä sen 6 artiklan 5 kohdan a alakohdan kanssa, tulkittava siten, että kyseiset säännökset eivät ole esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin lausuu todisteiden esittämistä koskevasta pyynnöstä ja määrää todisteet talletettaviksi tuomioistuimeen sekä lykkää sen tutkimista, ovatko nämä todisteet harmaalla listalla, koska ne sisältävät viimeksi mainitussa säännöksessä tarkoitettuja ”tietoja, jotka luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö on valmistellut erityisesti kilpailuviranomaisen menettelyä varten”, siihen saakka, kun se saa kyseiset todisteet.
- 114 Direktiivin 2014/104 6 artiklan 7 kohtaan tekemästään viittauksesta huolimatta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa viime kädessä selvittää, voiko tuomioistuin määrätä todisteiden esittämisestä, jota säännellään tämän direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa, voidakseen arvioida, sisältävätkö nämä todisteet kyseisen direktiivin 6 artiklan 5 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja tietoja, jotka luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö on valmistellut erityisesti kilpailuviranomaisen menettelyä varten.
- 115 Tässä yhteydessä on huomautettava, että lainsäätäjät on säätänyt direktiivin 2014/104 6 artiklan 7 kohdassa mustalla listalla olevien todisteiden osalta ennakkotarkastusmekanismista, jonka tarkoituksena on se, että kansallinen tuomioistuin saa tällaiset todisteet ainoastaan varmistuakseen siitä, että niiden sisällöt vastaavat ”sakoista vapauttamista tai niiden lieventämistä koskevaa lausuntoa” tai ”sovintoehdotusta”, sellaisina kuin ne on määritelty kyseisen direktiivin 2 artiklan 16 ja 18 alakohdassa, ja että siten kyseessä ovat todella mustalle listalle kuuluvat todisteet.
- 116 Tällaisesta tarkastusmekanismista ei kuitenkaan ole säädetty harmaalla listalla olevien todisteiden osalta, jotka kuuluvat direktiivin 2014/104 6 artiklan 5 kohdan soveltamisalaan. Syynä tähän on se, että toisin kuin mustalla listalla oleville todisteille harmaalla listalla oleville todisteille annettava suoja on vain väliaikainen.
- 117 Nyt käsiteltävässä asiassa nousee esiin kysymys siitä, onko direktiivi 2014/104 esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin voi sovellettavan kansallisen prosessioikeuden nojalla annetun mahdollisuuden perusteella – mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava – toteuttaa toimenpiteitä arvioidakseen, ovatko kilpailusääntöjen rikkomiseen perustuvan vahingonkorvauskanteen tueksi esitettäviksi pyydetty todisteet todella harmaalla listalla, vaikka kilpailuviranomaisen menettely on edelleen kesken.
- 118 Pääasiassa on selvää, että muutoksenhakutuomioistuin on määrännyt todisteet esitettäväksi ja suunnitellut omasta aloitteestaan tutkia, oliko näiden todisteiden joukossa harmaalla listalla olevia todisteita, sen jälkeen, kun todisteet oli esitetty tuomioistuimelle mutta ennen kuin ne esitettiin kantajan esittämän perustellun pyynnön johdosta kantajalle.
- 119 Tässä yhteydessä on korostettava, että – kuten myös direktiivin 2014/104 johdanto-osan 21 perustelukappaleesta ilmenee – tämän direktiivin 6 artiklan 5 kohdassa säädetyllä harmaalla listalla oleviin todisteisiin sovellettavalla järjestelmällä pyritään estämään se, että todisteiden esittämistä koskeva päätös aiheuttomasti haittaa käynnissä olevaa kilpailuviranomaisen tutkimusta, joka koskee unionin tai kansallisen kilpailuoikeuden rikkomista.

- 120 Tästä seuraa, että unionin lainsäätäjä on toteuttanut tämän säännöksen mukaisen kattavan yhdenmukaistamisen ensisijaisesti kilpailulainsäädännön julkisoikeudellisen täytäntöönpanon edun vuoksi.
- 121 Tällaiseen tavoitteeseen pyrkiminen johtaa siihen, ettei kantajille tai muille kolmansille osapuolille anneta oikeutta tutustua harmaalla listalla oleviin todisteisiin ennen kuin kilpailuviranomainen on päättänyt menettelynsä.
- 122 Tämä tavoite ei sitä vastoin ole esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin kansallista menettelyllistä välinettä soveltaen määrää esitettäviksi todisteita, jotka saattavat olla harmaalla listalla, yksinomaan siinä tarkoituksessa, että kyseessä olevat asiakirjat talletetaan tuomioistuimeen ja että ne esitetään pyynnöstä kantajalle vasta sen jälkeen, kun tuomioistuin on tarkistanut, sisältävätkö nämä asiakirjat todella kyseisellä listalla olevia todisteita.
- 123 Kun otetaan huomioon direktiivin 2014/104 antamisen taustalla oleva tarve korjata tietojen epäsymmetriaa ja varmistaa kilpailuoikeuden yksityisoikeudellisen täytäntöönpanon tehokkuus, tämä direktiivi mahdollistaa lähtökohtaisesti sen, että kansallinen tuomioistuin sovellettavan kansallisen prosessilainsäädännön nojalla käyttää tällaista kansallista välinettä muun muassa sen estämiseksi, että kyseisen direktiivin 6 artiklan 5 kohdassa säädettyyn poikkeukseen turvaudutaan liiallisesti.
- 124 Tämä menettelyllinen väline on omiaan osaltaan tehostamaan vahingonkorvausvaatimusten käsittelyä yksityisoikeudellisen täytäntöönpanon alalla samalla kun sillä säilytetään harmaalla listalla oleville todisteille kuuluva suoja niin kauan, kuin kilpailuviranomainen ei ole päättänyt menettelyään tavalla tai toisella.
- 125 Tällaista välinettä käytettäessä on kuitenkin noudatettava suhteellisuusperiaatteesta johtuvia vaatimuksia, sellaisina kuin ne on täsmennetty direktiivin 2014/104 5 artiklan 3 kohdassa ja 6 artiklan 4 kohdassa.
- 126 Huomioon on otettava muun muassa todisteiden esittämisen laajuus ja kustannukset, pyydettyjen todisteiden olennaisuus vahingonkorvausvaatimuksen perusteltavuuden osoittamisen kannalta tai se, onko kilpailuviranomaisen asiakirja-aineistoon sisältyvien todisteiden esittämistä koskeva pyyntö muotoiltu kyseessä olevien asiakirjojen luonteen, kohteen tai sisällön osalta eritellyllä tavalla.
- 127 Kuten direktiivin 2014/104 johdanto-osan 23 perustelukappaleessa muistutetaan, tietojen, joilla todennäköisesti ei ole merkitystä oikeudenkäynnin osapuolille, erittelemätön ja liian laaja hankinta on estettävä. Sen vuoksi olisi kiinnitettävä erityistä huomiota pyyntöihin, joissa pyydetään kilpailuviranomaisen hallussa olevan tiettyä asiaa koskevan asiakirja-aineiston asiakirjojen tai osapuolen tietyssä asiassa toimittamien asiakirjojen yleistä esittämistä, eikä tällaisia pyyntöjä olisi pidettävä oikeasuhteisina.
- 128 Edellä esitetyn perusteella neljänteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohtaa, kun sitä luetaan yhdessä sen 6 artiklan 5 kohdan a alakohdan kanssa, on tulkittava siten, että kyseiset säännökset eivät ole esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin kansallisen lainsäädännön mukaista menettelyllistä välinettä soveltaen lausuu todisteiden esittämisestä ja määrää ne talletettaviksi tuomioistuimeen sekä lykkää sen tutkimista, sisältävätkö nämä todisteet viimeksi mainitussa säännöksessä tarkoitettuja ”tietoja, jotka luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö on valmistellut erityisesti kilpailuviranomaisen menettelyä

varten”, siihen saakka, kun se saa kyseiset todisteet. Tällaista välinettä käytettäessä on kuitenkin noudatettava suhteellisuusperiaatteesta johtuvia vaatimuksia, sellaisina kuin ne on täsmennetty direktiivin 2014/104 5 artiklan 3 kohdassa ja 6 artiklan 4 kohdassa.

Viides kysymys

- 129 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee viidennellä kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2014/104 6 artiklan 5 kohdan a alakohtaa tulkittava siten, että kun kansallinen tuomioistuin lykkää sen tutkimista, sisältävätkö todisteet, joiden esittämistä pyydetään, ”tietoja, jotka luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö on valmistellut erityisesti kilpailuviranomaisen menettelyä varten”, tämä tuomioistuin voi evätä kantajalta tai muilta menettelyn osapuolilta sekä heidän edustajiltaan oikeuden tutustua näihin todisteisiin kyseisen direktiivin 5 artiklan 4 kohdan nojalla.
- 130 Tältä osin on riittävää muistuttaa, että direktiivin 2014/104 6 artiklan 5 kohdan a alakohdan mukaan kansallisilla tuomioistuimilla on paitsi oikeus myös velvollisuus valvoa, ettei menettelyn toisella osapuolella ole kilpailuviranomaisen menettelyn aikana oikeutta tutustua tietoihin, jotka luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö on valmistellut erityisesti tätä menettelyä varten.
- 131 Jos kansallinen tuomioistuin kansallisen lainsäädännön menettelyllistä välinettä soveltaen määrää sellaisten todisteiden esittämisestä, jotka voivat olla harmaalla listalla, tarkistaakseen, onko asia näin, tämän tuomioistuimen on huolehdittava – riippumatta siitä, sisältävätkö kyseessä olevat asiakirjat luottamuksellisia tietoja vai eivät – siitä, että menettelyn toisella osapuolella ei ole oikeutta tutustua näihin todisteisiin ennen kuin se on saanut tämän tarkistuksen päätökseen, jos nämä todisteet ovat valkoisella listalla, tai ennen kuin toimivaltainen kilpailuviranomainen on päättänyt menettelynsä, jos ne ovat harmaalla listalla.
- 132 Viidenteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiivin 2014/104 6 artiklan 5 kohdan a alakohtaa on tulkittava siten, että kun kansallinen tuomioistuin kansallisen lainsäädännön menettelyllistä välinettä soveltaen lykkää sen tutkimista, sisältävätkö todisteet, joiden esittämistä pyydetään, ”tietoja, jotka luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö on valmistellut erityisesti kilpailuviranomaisen menettelyä varten”, tämän tuomioistuimen on huolehdittava siitä, että kantajalla tai muilla menettelyn osapuolilla ja heidän edustajillaan ei ole oikeutta tutustua näihin todisteisiin ennen, kuin se on saanut tämän tarkistuksen päätökseen, jos nämä todisteet ovat valkoisella listalla, tai ennen kuin toimivaltainen kilpailuviranomainen on päättänyt menettelynsä, jos ne ovat harmaalla listalla.

Oikeudenkäyntikulut

- 133 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Tietyistä säännöistä, joita sovelletaan jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin kilpailuoikeuden säännösten rikkomisen johdosta kansallisen lainsäädännön nojalla nostettuihin vahingonkorvauskanteisiin, 26.11.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/104/EU 5 artiklan 1 kohtaa

on tulkittava siten, että

se ei ole esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin määrää esittämään todisteita tässä tuomioistuimessa vireille saatettua kilpailuoikeuden rikkomiseen perustuvaan vahingonkorvauskanteeseen liittyvää kansallista oikeudenkäyntiä varten, vaikka Euroopan komissiossa on vireillä tätä samaa rikkomista koskeva [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 III luvun nojalla tehtävään päätökseen tähtäävä menettely, jonka vuoksi kansallinen tuomioistuin on keskeyttänyt siinä vireillä olevan oikeudenkäynnin. Kansallisen tuomioistuimen on kuitenkin varmistuttava siitä, että oikeudenkäynnin tässä vaiheessa pyydetty todisteiden esittäminen, jonka on täytettävä direktiivin 2014/104 5 ja 6 artiklassa säädetyt edellytykset, ei ylitä sitä, mikä on sen käsiteltäväksi saatetun vahingonkorvausvaatimuksen kannalta välttämätöntä.

- 2) Direktiivin 2014/104 6 artiklan 5 kohtaa

on tulkittava siten, että

sitä, että kansallinen kilpailuviranomainen keskeyttää hallinnollisen menettelynsä sen vuoksi, että Euroopan komissio on aloittanut menettelyn asetuksen N:o 1/2003 III luvun nojalla, ei voida rinnastaa siihen, että tämä viranomainen päättää kyseisen hallinnollisen menettelyn ”tekemällä päätöksen tai muulla tavalla” tässä säännöksessä tarkoitetussa merkityksessä.

- 3) Direktiivin 2014/104 5 artiklan 8 kohtaa, 6 artiklan 5 kohdan a alakohtaa ja 6 artiklan 9 kohtaa

on tulkittava siten, että

ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa kyseisen direktiivin 6 artiklan 5 kohdan nojalla rajoitetaan väliaikaisesti sekä kilpailuviranomaisen menettelyä varten erityisesti ”valmisteltujen” tietojen että kaikkien tätä tarkoitusta varten ”toimitettujen” tietojen esittämistä.

- 4) Direktiivin 2014/104 5 artiklan 1 kohtaa, kun sitä luetaan yhdessä sen 6 artiklan 5 kohdan a alakohdan kanssa

on tulkittava siten, että

kyseiset säännökset eivät ole esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin kansallisen lainsäädännön mukaista menettelyllistä välinettä soveltaen lausuu todisteiden esittämisestä ja määrää ne talletettaviksi tuomioistuimeen sekä lykkää sen tutkimista,

sisältävätkö nämä todisteet viimeksi mainitussa säännöksessä tarkoitettuja ”tietoja, jotka luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö on valmistellut erityisesti kilpailuviranomaisen menettelyä varten”, siihen saakka, kun se saa kyseiset todisteet. Tällaista välinettä käytettäessä on kuitenkin noudatettava suhteellisuusperiaatteesta johtuvia vaatimuksia, sellaisina kuin ne on täsmennetty direktiivin 2014/104 5 artiklan 3 kohdassa ja 6 artiklan 4 kohdassa.

5) Direktiivin 2014/104 6 artiklan 5 kohdan a alakohtaa

on tulkittava siten, että

kun kansallinen tuomioistuin kansallisen lainsäädännön menettelyllistä välinettä soveltaen lykkää sen tutkimista, sisältävätkö todisteet, joiden esittämistä pyydetään, ”tietoja, jotka luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö on valmistellut erityisesti kilpailuviranomaisen menettelyä varten”, tämän tuomioistuimen on huolehdittava siitä, että kantajalla tai muilla menettelyn osapuolilla ja heidän edustajillaan ei ole oikeutta tutustua näihin todisteisiin ennen, kuin se on saanut tämän tarkistuksen päätökseen, jos nämä todisteet ovat valkoisella listalla, tai ennen kuin toimivaltainen kilpailuviranomainen on päättänyt menettelynsä, jos ne ovat harmaalla listalla.

Allekirjoitukset